

EXTERN KVALITETSGRANSKNING av specialiseringstjänstgöring

Universitetssjukhuset Linköping

Klinik

Ögonsjukdomar

Specialitet

2021-09-01 – 2021-09-02

Datum

Linköping

Ort

Eva Karlsson och Kristina Tornqvist

Inspektörer

Styrkor

- Bred oftalmologisk verksamhet med enstaka undantag
- Relativt bra arbetslokaler med personliga skrivplatser inkl dator för alla läkare
- Välstrukturerad individuell utbildningsplan finns
- Specialistkollegium genomförs
- Strukturerad introduktion och uppföljning vid alla placeringar
- Tydliga målbeskrivningar för blockplacering finns i samtliga fall
- Schemalagd dagbakjour inkl mellanjour finns konsekvent
- Regelbundet schemalagd studietid 4 tim/vecka för ST-läkarna
- God kollegial stämning råder i ST-gruppen
- Entusiasmerande studierektor
- Gemensamma ST-luncher genomförs för alla ST-läkare vid Ögonkliniken och arrangeras gemensamt för enheterna i Linköping och Norrköping
- Välplanerad, regelbunden Journal Club
- ST-läkarna uppmuntras göra specialistexamen (svensk eller europeisk). Tid för instudering på arbetstid ges enligt formulering in ST-kontrakt
- God möjlighet till fortsatt forskning

Svagheter

- Brist på ögonspecialister framför allt inom neurooftalmologi och barnoftalmologi gör att ST-utbildningen haltar
- Handledartid schemaläggs ej konsekvent enligt studieplan
- Administrativ tid är inte alltid avsatt i schemat för specialisterna, vilket riskerar att påverka deras övriga arbetsuppgifter, t.ex. kvaliteten på daglig handledning som dagbakjour
- Svårighet att genomföra vissa blockplaceringar inom avsatt tid pga. bristande bemanning av subspecialist
- Kort framförhållning generellt i schemaläggningen påverkar arbetsmiljön negativt
- Handledarskapet fördelas ojämnt mellan arbetsplatsens specialister
- Otillfredsställande organisation av med-sittning och examination vid avslut av blockplacering
- Sparsam fortlöpande återkoppling till ST-läkarna

Förbättringspotential

- Fler specialistkompetenta läkare behövs för klinikens uppdrag som helhet
- Avsätt tid för att stärka subspecialisters teambildning för att öka både individuell och gruppbaserad kompetens
- Stimulera ST-läkarnas intresse inom områden där bemanning av subspecialister behöver stärkas
- Säkerställ att handledning schemaläggs regelbundet enligt utbildningsplan 2 tim/månad
- Sammanhängande schemalagd administrativ tid för specialister bör införas
- Prioritera hållbar arbetsmiljö för att uppnå en jämn och god produktion på lång sikt
- Tydligare avsatt tid för med-sittning i schemat
- Effektivisera blockplaceringarnas genomförande så att studieplanen kan hållas
- Bättre framförhållning i schemat för klinikens läkare
- Förbättrad fortlöpande återkoppling i det dagliga arbetet
- Omstrukturera jourorganisationen för bättre arbetsmiljö

STRUKTUR

A Verksamheten

Ögonklinikerna i Norrköping och Linköping är sedan 2017 sammanslagna till en gemensam klinik, Ögonkliniken i Region Östergötland med en enhet i Linköping och en enhet i Norrköping. Enheten i Linköping har ett upptagningsområde på ca 270 000 invånare. Uppdraget för Linköpingsenheten är att bedriva vård på såväl länssjukhusnivå för invånarna i det primära upptagningsområdet som högspecialiserad ögonsjukvård till kringliggande regioner som ingår i Sydöstra sjukvårdsregionen, vilken omfattar ca 1 000 000 invånare. SPUR-bedömningen har haft som utgångspunkt att bedöma enheten i Linköping som en avgränsad, självständig enhet. Ögonenheten i Linköping bedriver en bred, heltäckande öppenvårdsverksamhet samt en bred ögonkirurgi av både grundläggande och högspecialiserat slag. Enheten i Linköping har egen ögonoperationsavdelning förlagd inom de egna lokalerna där majoriteten av kliniskens ögonoperationer sker med undantag för barnnarkoser, vilka utförs på sjukhusets centraloperationsavdelning. Vårdplatser för slutenvård finns inom annan specialitetsvårdavdelning på sjukhuset. Syncentral tillhörande Ögonkliniken finns för länets invånare i anslutning till sjukhusområdet i Linköping. Verksamhetschef och biträdande verksamhetschef vid Ögonkliniken Region Östergötland har som målsättning att fördela sin fysiska närvaro mellan kliniskens båda enheter. Verksamhetschefen är chef för läkarna i både Linköping och Norrköping. Sammanfattningsvis är enhetens verksamhet tillräckligt stor och allsidig för att tillsammans med väl planerad sidoutbildning erbjuda adekvat bredd inom ögonspecialiteten. Verksamheten har jouransvar för akuta ögonpatienter i upptagningsområdet på vardagar dagtid och för hela länet helger samt veckans kvällar/nätter. Vissa tider ansvarar Region Östergötland via uppdrag även för jouransvaret i Region Jönköping. Det finns skriftliga riktlinjer från vårdgivaren om hur specialitetsutbildningen ska genomföras och utvärderas. En jämställdhetsplan finns på övergripande nivå.

Föreskrift

Verksamheten har de förutsättningar som behövs för att genomföra specialiseringstjänstgöring av hög och jämn kvalitet.

Vilket, enligt SPUR-modellen, innebär att:

- Skriftliga riktlinjer från vårdgivaren om hur specialiseringstjänstgöringen ska genomföras finns.
- Skriftliga riktlinjer från vårdgivaren om hur specialiseringstjänstgöringen ska utvärderas finns.
- Tjänstgöringen är tillräckligt allsidig.

Gradering

- A. Socialstyrelsens föreskrifter följs.
- D. Brister har påvisats vad gäller följsamheten till Socialstyrelsens föreskrifter. Åtgärder krävs.

B Medarbetarstab och interna kompetenser

Vid enheten i Linköping finns vid tiden för SPUR-inspektionen 18 specialister och 9 ST-läkare. Bland dessa läkare är 11 disputerade. Samtliga handledare är specialister i oftalmologi. Alla handledare har genomgått handledarutbildning. Specialistkompetent studierektor som genomgått handledarutbildning delas med Norrköping. Studierektorn har skriftlig uppdragsbeskrivning och har tid avsatt för uppdraget. Dagbakjour/frågedoktor finns lätt tillgänglig för att ge ST läkarna adekvat handledning och instruktion i det kliniska arbetet. Även mellanjour finns som ansvarar för konsultpatienter för att avlasta dagbakjouren. Vetenskapliga handledare med forskningserfarenhet finns på enheten. Kort sidoutbildning på annan ort inom särskild subspecialitet, framför allt neurooftalmologi, kan komma ifråga.

Föreskrift

- Samtliga huvudansvariga ST-handledare har specialistkompetens i avsedd specialitet.
- Samtliga huvudansvariga ST-handledare har genomgått handledarutbildning.
- Tillgång till specialistkompetent studierektor med handledarutbildning finns.
- Tillräckligt många läkare med relevant specialitet och kompetens finns för att alla ST ska få adekvat handledning.
- Tillräckligt många läkare och andra medarbetare med relevant kompetens finns för att instruktioner ska kunna ges.

Allmänna råd

- Studierektorn har relevant specialistkompetens.

Kvalitetsindikator

- Generella skriftliga instruktioner för ST-handledning finns.
- Regelbundna handledarträffar för ST-handledarna finns.
- Skriftlig uppdragsbeskrivning för SR finns.

Gradering

- A. Socialstyrelsens föreskrifter och allmänna råd följs. Övriga kvalitetsindikatorer är uppfyllda men enstaka undantag kan förekomma.
- B. Socialstyrelsens föreskrifter och allmänna råd följs.
- C. Socialstyrelsens föreskrifter följs. Allmänna råd följs i väsentliga delar men brister förekommer. Åtgärder rekommenderas.
- D. Brister har påvisats vad gäller följsamheten till Socialstyrelsens föreskrifter och allmänna råd. Åtgärder krävs.

C Lokaler och utrustning

God teknisk utrustning finns. Lokalerna är rymliga. Tillfredsställande teknisk utrustning finns. Ögonoperationsavdelning finns i samma huskropp som mottagningen vilket ger en god logistik. ST-läkare delar välutrustade administrativa rum, med egen arbetsplats med dator. God tillgång till bibliotekstjänst, både web-baserad och fysisk dito.

Föreskrift

Verksamheten har de förutsättningar som behövs för att genomföra specialiseringstjänstgöring av hög och jämn kvalitet.

Vilket, enligt SPUR-modellen, innebär att:

- Adekvat utrustning för diagnostik, utredning och behandling finns.

Kvalitetsindikator

- ST-läkarna har tillgång till funktionell arbetsplats.
- Tillgång till IT-baserade kliniska beslutsstöd, sökbar vetenskaplig databas, stöd från bibliotek eller FoU-enhet finns.

Gradering

- A. Socialstyrelsens föreskrifter följs. Övriga kvalitetsindikatorer är uppfyllda men enstaka undantag kan förekomma.
- B. Socialstyrelsens föreskrifter följs.
- D. Brister har påvisats vad gäller följsamheten till Socialstyrelsens föreskrifter. Åtgärder krävs.

PROCESS

D Tjänstgöringens uppläggning

Enheten har detaljerade och uppdaterade introduktionsprogram för samtliga placeringar. Samtliga ST-läkare har ST-kontrakt och individuella skriftliga utbildningsplaner som överensstämmer med målbeskrivningen. De individuella utbildningsprogrammen revideras skriftligen enligt anvisning. Utbildningen är indelad i blockplaceringar inom de olika subspecialiteterna. Följsamheten till utbildningsprogrammen är oftast god, men i enstaka fall har blockplaceringar behövt förlängas pga. otillräcklig bemanning av subspecialister. Detta har i något fall resulterat i att målbeskrivningen inte kunnat uppfyllas under placeringen, och placeringen har då undantagsvis fått förlängas. Önskan om extern sidoplacering tillgodoses. Den sammanlagda jourtjänstgöringen med jourfall utgör mindre än 30-40 % av den aktiva tjänstgöringstiden på kliniken.

Föreskrift

Verksamheten har de förutsättningar som behövs för att genomföra specialiseringstjänstgöring av hög och jämn kvalitet.

Vilket, enligt SPUR-modellen, innebär att:

- Det finns skriftliga riktlinjer för hur målbeskrivningen ska uttolkas samt styrande dokument för tjänstgöringens upplägg.
- Jourtjänstgöring/beredskap uppfyller kraven i målbeskrivningen.

Föreskrift

- Alla ST-läkare har individuellt utbildningsprogram som utgår från kraven i målbeskrivningen.
- Det individuella utbildningsprogrammet följs regelbundet upp och revideras vid behov i samråd med SR, HL och ST-läkaren.

Allmänna råd

- SR bör utgöra en organisatorisk stödfunktion till verksamhetschef, handledare och ST-läkare.
- SR bör medverka till utarbetning av ST-läkarnas introduktionsprogram.
- SR bör ta del av verksamhetschefens och handledarens bedömning av ST-läkaren.

Kvalitetsindikator

- Alla ST-läkare får introduktion till tjänstgöringen.
- Tillgång till individuella utbildningsprogram och handledning för de leg läkare utan specialistkompetens som arbetar vid enheten med siktet inställt på ST finns.
- Alla ST-läkare har lika rättigheter, skyldigheter och möjligheter att uppnå målen i mål-beskrivningen oavsett kön, könsöverskridande identitet eller uttryck, etnicitet, religion eller annan trosuppfattning, funktionsnedsättning, sexuell läggning eller ålder.

Gradering

- A. Socialstyrelsens föreskrifter och allmänna råd följs. Övriga kvalitetsindikatorer är uppfyllda men enstaka undantag kan förekomma.
- B. Socialstyrelsens föreskrifter och allmänna råd följs.
- C. Socialstyrelsens föreskrifter följs. Allmänna råd följs i väsentliga delar men brister förekommer. Åtgärder rekommenderas.
- D. Brister har påvisats vad gäller följsamheten till Socialstyrelsens föreskrifter och allmänna råd. Åtgärder krävs.

E Handledning och uppföljning

En personlig handledare är utsedd för varje ST-läkare. Ambitionen att schemalägga handledarsamtal med 2 timmar per månad har inte alltid fullföljts konsekvent. Studietiden 4 tim/v för ST-läkarna finns konsekvent och tydligt utmärkt i schemat. Handledarsamtal, uppnådd kompetens, förvärvade kunskaper och färdigheter i enlighet med målbeskrivningen dokumenteras av ST läkarna. Handledarna för ST enligt 2015 års regelverk dokumenterar ej handledningstillfälle men följer upp ST-läkarnas dokumentation. Specialistkollegium sker 1 gång per år. Verksamhetschefen har årliga medarbetarsamtal med samtliga ST läkare. Handledarna har handledningsansvar för en, i något fall två ST-läkare vardera. "Daghandledare"/frågedoktor finns lätt tillgänglig för handledning i det dagliga arbetet. ST-läkarna i Region Östergötland uppmuntras att skriva svensk eller europeisk specialistexamen.

Föreskrift

- Handledningen utgår från det individuella utbildningsprogrammet.
- Det finns en utsedd huvudansvarig handledare för varje ST.
- ST-läkaren har tillgång till handledare under varje utbildningsperiod.
- Fortlöpande bedömning av ST-läkarens kompetensutveckling utifrån målbeskrivningen och utbildningsprogrammet görs under hela ST.
- Kontinuerlig bedömning utförs av verksamhetschef (motsvarande) och huvudsaklig handledare.
- Verksamhetschef (motsvarande) ansvarar för att den kontinuerliga bedömningen dokumenteras.

Allmänna råd

- ST-läkaren bör, utöver handledning, få fortlöpande instruktioner.
- Handledningen är inplanerad i ordinarie tjänstgöringsschema.
- Den huvudansvariga handledaren tjänstgör där ST-läkaren huvudsakligen genomför sin specialiseringstjänstgöring.
- Handledarutbildningen bör omfatta handledning, pedagogik, metoder för bedömning, kommunikation och etik.
- Den fortlöpande bedömningen görs med på förhand kända och överenskomna metoder.
- Påvisade brister i ST-läkarens kompetens leder till en åtgärdsplan.
- Verksamhetschefen eller motsvarande håller regelbundna utvecklingssamtal med ST-läkarna.

Kvalitetsindikator

- ST-läkarnas sidutbildning följs upp.
- Varje enhet har en plan för hur ST-läkare som riskerar hamna i svårighet för att uppnå enskilda delmål, sin professionella utveckling generellt eller av personliga skäl, ska kunna hjälpas.

Gradering

- A. Socialstyrelsens föreskrifter och allmänna råd följs. Övriga kvalitetsindikatorer är uppfyllda men enstaka undantag kan förekomma.
- B. Socialstyrelsens föreskrifter och allmänna råd följs.
- C. Socialstyrelsens föreskrifter följs. Allmänna råd följs i väsentliga delar men brister förekommer. Åtgärder rekommenderas.
- D. Brister har påvisats vad gäller följsamheten till Socialstyrelsens föreskrifter och allmänna råd. Åtgärder krävs.

F Teoretisk utbildning

Teoretiska kurser och utbildningar planeras in i ST tjänstgöringen och ST läkaren får gå alla förekommande ST kurser inom specialiteten. ST läkarna erbjuds även andra externa utbildningar till exempel regionala och nationella ST dagar inom specialiteten samt regiongemensamma kurser inom bland annat ledarskap, forskningsmetodik och kommunikation. Internutbildning för ST-läkarna i form av ST-lunch finns länkad mellan enheterna i Linköping och Norrköping 1 timme per vecka, likaså Journal Club 1 timme per månad. Angiografirond och internutbildning, vardera 1 timme per vecka för klinikens alla läkare schemaläggs regelbundet. Schemalagd tid för självstudier ges med fyra timmar per vecka. Administrativ tid finns ej separat schemalagd för ST-läkarna utan ingår i studietiden. Studietid finns även utlagd på andra tider i form av ST-utbildning, ronder mm.

Föreskrift

Verksamheten har de förutsättningar som behövs för att genomföra specialiseringstjänstgöring av hög och jämn kvalitet.

Vilket, enligt SPUR-modellen, innebär att:

- Teoretiska utbildningsmoment och kurser planeras in i enlighet med målbeskrivningen.
- ST-läkarna genomgår den teoretiska utbildning som definieras i det individuella utbildningsprogrammet.

Föreskrift

- SR samordnar ST-läkarnas interna och externa utbildning.

Allmänna råd

- Intern utbildning planeras in i det individuella utbildningsprogrammet.
- Extern utbildning planeras in i det individuella utbildningsprogrammet.
- Tid för regelbundna självstudier planeras in i det individuella utbildningsprogrammet.

Gradering

- A. Socialstyrelsens föreskrifter och allmänna råd följs.
- C. Socialstyrelsens föreskrifter följs. Allmänna råd följs i väsentliga delar men brister förekommer. Åtgärder rekommenderas.
- D. Brister har påvisats vad gäller följsamheten till Socialstyrelsens föreskrifter och allmänna råd. Åtgärder krävs.

G Medicinsk vetenskap och kvalitetsarbete

Utbildning erbjuds för att erhålla ett medicinskt och vetenskapligt förhållningssätt genom regiongemensam kurs. Tydlig individuell plan för det vetenskapliga arbetets genomförande finns. Tiden för avsatt vetenskapligt arbete är 10 veckor inklusive teoretisk utbildning.Handledare med adekvat akademisk kompetens för det vetenskapliga arbetet finns på enheten. Det vetenskapliga arbetet redovisas externt enligt anvisning. Kvalitetsarbetet genomförs enligt målbeskrivning. Inom verksamhetsområdet finns kompetens för evidensbaserat kvalitetsförbättringsarbete. Under senaste 2 åren har verksamheten publicerat 15-20 vetenskapliga arbeten och en läkare har disputerat. Möjligheten till forskning vid enheten är god.

Föreskrift

- Utbildning erbjuds för att uppnå ett medicinskt vetenskapligt syn- och förhållningssätt.
- Goda förutsättningar finns för genomförande av ett skriftligt individuellt arbete enligt vetenskapliga principer.
- ST-läkarnas kompetens i medicinsk vetenskap bedöms fortlöpande och återkoppling sker.
- ST-läkarna ges möjlighet att utveckla kunskap om och kompetens i kvalitets- och patientsäkerhetsarbete.
- Goda förutsättningar finns för att genomföra, dokumentera och redovisa ett kvalitetsarbete.
- ST-läkarens kompetens i kvalitetsutveckling bedöms fortlöpande och återkoppling sker.

Kvalitetsindikator

- ST-läkares genomförda individuella arbeten publiceras eller presenteras vid vetenskapliga möten.
- Tillgång till ett välfungerande doktorandprogram finns.
- Enheten har regelbundna möten där medarbetare diskuterar och kritiskt granskar vetenskaplig litteratur.
- Minst ett, på enheten utfört, självständigt forskningsprojekt har publicerats i vetenskaplig tidskrift eller presenterats vid vetenskapligt möte de senaste två åren.

Gradering

- A. Socialstyrelsens föreskrifter följs. Övriga kvalitetsindikatorer är uppfyllda, men enstaka undantag kan förekomma.
- B. Socialstyrelsens föreskrifter följs.
- D. Brister har påvisats vad gäller följsamheten till Socialstyrelsens föreskrifter. Åtgärder krävs.

H Ledarskapskompetens och kommunikativ kompetens

Regional kurs inom bland annat ledarskap och kommunikativ kompetens finns inom Region Östergötland. Medsittning inte skett helt konsekvent under vissa placeringar, där sen schemaläggning är en faktor som har försvårat planeringen av detta moment. ST läkare har med sig auskultande AT-läkare, läkarkandidater, ST-läkare inom allmän medicin och akutmedicin under sina mottagningspass men strukturerade handledningsmoment saknas. Utvärdering och återkoppling sker även till exempel i samband med artikelredovisning vid Journal Club.

Föreskrift

- ST-läkaren ges förutsättningar att utveckla ledarskapskompetens i enlighet med målbeskrivningen.
- ST-läkaren ges kontinuerlig handledning i ledarskapskompetens.
- ST-läkarens kompetens i ledarskap bedöms fortlöpande och med återkoppling.
- ST-läkaren ges förutsättningar att utveckla den kommunikativa kompetensen såväl muntligt som skriftligt i enlighet med målbeskrivningen.
- ST-läkaren ges kontinuerlig handledning i kommunikativ kompetens.
- ST-läkarens kommunikativa kompetens bedöms och återkoppling sker.

Allmänna råd

- ST-läkaren bereds möjlighet att undervisa under handledning.
- ST-läkaren bereds möjlighet att själv handleda under handledning.
- ST-läkaren bereds möjlighet att delta i inom- eller mellanprofessionell reflektion i grupp.

Gradering

- A. Socialstyrelsens föreskrifter och allmänna råd följs.
- C. Socialstyrelsens föreskrifter följs. Allmänna råd följs i väsentliga delar men brister förekommer. Åtgärder rekommenderas.
- D. Brister har påvisats vad gäller följsamheten till Socialstyrelsens föreskrifter och allmänna råd. Åtgärder krävs.